

Stanisław Mędak

MONOGRAFIA
CZASOWNIKÓW
DLA LEKTORÓW
JĘZYKA POLSKIEGO
I OBCOKRAJOWCÓW
Z MEGATESTEM
À LA CARTE

JĘZYK
POLSKI
JAKO
OBCY

universitas

PODRĘCZNIK DO NAUKI
JĘZYKA POLSKIEGO
DLA CUDZOZIEMCÓW

Stanisław Mędak

MONOGRAFIA
CZASOWNIKÓW
DLA LEKTORÓW
JĘZYKA POLSKIEGO
I OBCOKRAJOWCÓW
Z MEGATESTEM
À LA CARTE

835 ćwiczeń
i zadań testowych

Klucz do ćwiczeń do pobrania ze strony
www.universitas.com.pl

Kraków

Publikacja dofinansowana przez Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego
ze środków MNiSW przyznanych na finansowanie badań naukowych w 2017 r.

© Copyright by Stanisław Mędek and Towarzystwo Autorów
i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2018

ISBN 97883-242-3187-4
e-ISBN 97883-242-3332-8
TAIWPN UNIVERSITAS

Projekt okładki i stron tytułowych
Sepielak

www.universitas.com.pl

Spis treści

Wstęp	9
0. Przykładowy uniwersalny test biegłości z gramatyki czasownika	12
1. Odmiana czasowników	19
1.1. regularnych i nieregularnych	19
1.2. odmiana czasowników ruchu	56
1.3. odmiana homonimów czasownikowych i ich użycie.....	66
2. Czasowniki w połączeniu z przypadkami bez udziału przyimków (dopełniacz – celownik – narzędnik)	73
3. Czasowniki zanegowane	91
3.1. Czasowniki z <i>nie</i> stanowiącym ich integralną część	99
4. Alternacja w odmianie czasowników.....	105
5. Aspekt – czasowniki niedokonane i dokonane	118
6. Prefiksy czasowników.....	159
7. Czasowniki ruchu i przemieszczania	180
7.1. Wtórne przedrostkowe pary aspektowe.....	183
7.2. Odmiana raz jeszcze	194
7.3. Łączliwość składniowa	199
7.4. Semantyka	201
7.5. Połączenia z wyrazem <i>się</i>	206
7.6. Osobliwe połączenia i użycie potoczne	207
8. Czasowniki wielokrotne	215
9. Czasowniki z liczebnikami lub wyrazami wykazującymi związek z liczbą	220
10. Czasowniki w połączeniu z wyrazem <i>się</i> lub bez tego wyrazu.....	232
10.1. Czasowniki w połączeniu z modulantem <i>sobie</i> jako osobną jednostką leksykalną	246
11. Rzeczowniki odczasownikowe	252
12. Formy imiesłowowe	260
13. Tryb przypuszczający – zdania wzajemnego uwarunkowania i warunkowe	273
14. Nieosobowe formy trybu przypuszczającego	283
15. Formy trybu rozkazującego.....	286
16. Tzw. tryb życzący w zdaniach typu: <Chcę, żebyś to zrobił>	309
17. Łączliwość składniowa czasowników	316
17.1. Składnia wybranych czasowników. Poziom podstawowy	317
17.2. Składnia czasowników. Wybór właściwych połączeń.....	322
17.3. Składnia czasowników. Poziom średni.....	330
17.4. Składnia czasowników. Poziom zaawansowany	337
17.5. Składnia czasowników. Semantyka.....	343
17.6. Składnia zdań. Gotowe elementy składniowe	346
17.7. Składnia zdań. Połączenia bezpośrednie z narzędnikiem	348
17.8. Składnia zdań. Połączenia bezpośrednie z celownikiem	351
18. Synonimia leksykalna czasowników.....	352
19. Synonimia składniowa czasowników	367
20. Czasowniki łączące się z przyimkami	373
21. Połączenia alternatywne z wybranymi czasownikami.....	394

22. Czasowniki łączące się z bezokolicznikami.....	422
23. Czasowniki – antonimy i typologia czasowników antonimicznych według Joanny Okoniowej	434
23.1. Typologia czasowników antonimicznych według J. Okoniowej	438
24. Czasowniki łączące się z przysłówkami	442
25. Dobieranie właściwych czasowników	448
26. Kolokacja albo typowe połączenia wyrazowe z czasownikami	454
27. Czasowniki – błędy językowe a poprawność językowa, norma językowa	468
28. Czasowniki wieloczynnościowe łączące się z leksemami w liczbie mnogiej	476
29. Czasowniki dystrybutywne, tzw. perfectiva tantum	484
30. Czasowniki niefleksyjne oraz zero- i jednomiejscowe	491
31. Gniazda słowotwórcze czasowników	512
32. Czasowniki dwuaspektowe	520
33. Derywaty prefiksalne wymienne o różnym stopniu efektywności.....	532
34. Polisemia i homonimia czasowników	536
35. Czasowniki z sufiksem tematycznym <i>-nq-</i> i bezokoliczniki o formach wariantywnych (bez czasowników momentalnych).....	542
35.1. Czasowniki z sufiksem tematycznym <i>-nq-</i>	542
35.2. Bezokoliczniki o formach wariantywnych typu <i>biec / biegnąć</i>	548
36. Czasowniki momentalne z przyrostkiem <i>-nq-</i>	550
37. Frazeologizmy z czasownikami ruchu	554
Cytowane pomoce dydaktyczne	567
Zalecane słowniki dla obcokrajowców	567
Cytowane publikacje	568
Skróty i znaki	569
Tego samego autora	571

KLUCZ DO ZADAŃ – PDF DO POBRANIA NA STRONIE INTERNETOWEJ WYDAWNICTWA

Najgorętsze podziękowania dla Pani Profesor Renaty Przybylskiej, Dziekan Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, za życzliwe wsparcie.

autor

Wstęp

Język polski jest nad wyraz żywą materią, by oswojać ją bez trudu.

Z nadzieją, że będzie to na swój sposób wyjątkowa monografia, kierowana do wyjątkowego użytkownika, wraz z Redakcją Wydawnictwa Universitas w Krakowie oddajemy do rąk czytelników wyjątkową pomoc dydaktyczną obejmującą prawie czterdzieści rozdziałów poświęconych czasownikowi polskiemu.

Obcojęzyczny użytkownik odnajdzie w niej wiele tematów, z którymi miał już okazję się zaznajomić, a także tych mniej znanych, które zostały opisane w czterdziestu rozdziałach przeznaczonej dla niego publikacji (zob. spis treści, s. 5). Całość to językowe tutti frutti najważniejszego składnika prawie każdego zdania i... prawie dziewięćset zadań do testowania, co daje w sumie kilka tysięcy pełnych, przemyślanych konstrukcji składniowych.

Bogactwo problematyki czasownikowej nie wynika wyłącznie z roli tej grupy wyrazów w języku, ale po części jest produktem wieloletniego doświadczenia autora wyniesionego z pracy z obco krajowcami. To **oni** w ciągu wielu lat zadawali setki pytań, prowokowali do dyskusji, zmuszali prowadzącego zajęcia do myślenia i poszukiwań. Kiedy pojawiały się wątpliwości, należało szukać odpowiedzi w słownikach, publicystyce, rozproszonych publikacjach naukowych, w uniwersyteckich poradniach językowych, w zasobach Internetu. Z biegiem lat narastała ilość gromadzonego materiału, przykładów, ćwiczeń, zestawień dotyczących systemu funkcjonowania polszczyzny, poprawności, uzusu. Z konieczności rodziła się koncepcja kodyfikacji użytkowej języka z myślą o nie-polskim odbiorcy.

Przemyślenia, dociekania i refleksje językowe krystalizowały się latami; z czasem nabierały realnych kształtów, by w końcu pod postacią różnych objaśnień, zestawień, wypełnić wiele publikacji z zakresu języka polskiego jako obcego, których autorem jest niżej podpisany*. W przygotowaniu materiału do zajęć, a potem publikacji książkowych, w zrozumieniu systemu funkcjonowania języka polskiego ogromnie ważną rolę odegrał znawca współczesnego języka polskiego oraz autor wielu ciekawych koncepcji lingwistycznych Mirosław Bańko**. Językowe dylematy znalazły w osobie tego wybitnego językoznawcy i leksykografa rzetelnego i błyskotliwego komentatora. Jego nowoczesne i indywidualne podejście do rozwiązywania trudniejszych problemów gramatycznych, jasne, kompleksowe wyjaśnienia poparte olbrzymią wiedzą i intuicją językową, przekonywające – funkcjonalne komentarze gramatyczno-normatywne były w czasie opracowywania koncepcji całości monografii źródłem wielu inspiracji. Stymulatorem wzmagającym zamysł do kompletnego opracowania polskiego czasownika były również słowniki redagowane lub napisane przez tegoż autora, jak: *Inny słownik języka polskiego* (przepełniony wiedzą, adnotacjami i wywodami, egzemplifikacjami itd., itd.), *Słownik poprawnej polszczyzny*, *Słownik typowych połączeń wyrazowych****.

* Wykaz publikacji autora z tego zakresu zamieszczono na końcu monografii.

** Zainteresowanych odsyłamy do prac tego autora i odpowiedzi na stronach Poradni Językowej PWN; <http://sjp.pwn.pl/slowniki/Poradnia%20i%20C4%99zykowa%20PWN.html>; do słowników: <http://www2.polon.uw.edu.pl/banko/slowniki.html>; oraz do Innych publikacji: http://www2.polon.uw.edu.pl/banko/inne_publicacje.html.

*** Chodzi o dwutomowy *Inny słownik języka polskiego* (wyd. 2000) i dwa słowniki (t. 9 i 12) wydane w „Bibliotece Gazety Wyborczej” w roku 2007.

Zarówno czasownik polski – bohater numer jeden *Monografii czasowników dla lektorów języka polskiego i obcokrajowców z megatestem à la carte* w prawie pięćdziesięciu odstępach, jak i zestawy ćwiczeń i zadań testowych dołączone do każdego z poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów – od odmiany czasowników (regularnych i nieregularnych, czasowników ruchu i homonimów czasownikowych) opisanej i sporządzonej w rozdziale pierwszym aż do rozdziału trzydziestego piątego poświęconego czasownikom z sufiksem tematycznym *-nq-* i czasownikom momentalnym – bez wspomnianego wyżej zaplecza naukowego Pana Profesora nie byłyby tym, czego oczekuje dobrze mi znany, konkretny adresat niniejszej monografii – wymagający, często władający dwoma lub trzema językami **obcokrajowiec** i coraz bardziej wykształcony **lektor języka polskiego**.

Całość tej olbrzymiej pracy zamyka rozdział z czasownikami ruchu w wybranych zwrotach frazeologicznych nawiązujący do wydanej w roku 2017 pracy autora w całości poświęconej grupie tych wyjątkowych w polszczyźnie leksemów*.

INFORMACJE DLA UŻYTKOWNIKA

Zbiór **835** zadań testowych *à la carte* włączony w całość monografii został przygotowany jako pomoc dydaktyczna dla obcokrajowców uczących się języka polskiego. Przeznaczamy go dla tych, którzy zapoznali się z podstawami programowymi dla poziomów niższych.

Zbiór zadań testowych *à la carte* adresujemy również do:

- pragnących sprawdzić swą wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego oraz potwierdzić umiejętności z zakresu odmiany, aspektu, wielofunkcyjności czasowników ruchu, składni czasowników polskich (łączliwości składniowej i jej zależności), oswoić się z różnymi konstrukcjami składniowymi, poznać współczesną normę językową związaną z trudniejszymi czasownikami;
- średnio zaawansowanych, którzy chcą ugruntować wiedzę językową, zrozumieć lepiej zależności w systemie języka polskiego, uświadomić sobie własne braki;
- perfekcjonistów, dla których bezbłędne rozwiązanie całego zadania testowego będzie oznaczać znaczny sukces w procesie ujarzmiania tej żywej materii, którą jest polszczyzna;
- i wreszcie językowych purystów, którzy chcieliby znaleźć odpowiedź na każdy językowy dylemat niepozostawiającą żadnych wątpliwości.

Przeświadczeni, że język ma wartość użytkową oraz że jest najcenniejszym narzędziem porozumiewania, komunikowania się z innymi, robiliśmy wszystko, by nie ograniczać użytkownika zbioru testów *à la carte* wyłącznie do mechanicznego wpisywania form fleksyjnych czy automatycznego wypełniania słowami tzw. luk w ćwiczeniach. Stąd też koncepcję ćwiczeń i testów oparto – tam, gdzie to było możliwe – na tzw. interakcji językowej.

Osobliwością zbioru jest możliwość nie tylko sprawdzenia nabytej wiedzy, ale także jej zdobywania w trakcie uważnej lektury poprzez: **a)** dziesiątki komentarzy gramatycznych i normatywnych, **b)** wzory ćwiczeń, **c)** całe konstrukcje składniowe setek zadań testowych. W większości przypadków na ogół **każdy zestaw ćwiczeń (a jest ich w niniejszej monografii aż 835!) obejmuje jedno zagadnienie** związane z funkcjonowaniem języka. Uważna analiza jednego rozdziału lub podrozdziału powinna wspomagać wznoszenie solidnego pomostu między wiedzą już nabytą (i nabywaną) a umiejętnościami jej praktycznego zastosowania tu, teraz i w najbliższej przyszłości.

Jesteśmy przekonani, że dzięki takiemu podejściu i innym zabiegom metodycznym (grafika, podawanie dużej ilości przykładów z zakresu danej problematyki, stopniowe ukazywanie systemu funkcjonowania materii językowej uczący / testujący się będzie mógł:

1) przekonać się o swoim poziomie znajomości języka i jednocześnie

* S. Mędak, *Język polski dla obcokrajowców. Czasowniki ruchu. Znaczenia, Odmiana, Składnia*. Poziomy: B1, B2, C. 100 ćwiczeń z kluczem. 200 związków frazeologicznych, Wydawnictwo PETRUS, Kraków 2017, s. 316.

2) wypełniać bez większego wysiłku swój mały skarbiczek zdobywaną przez niego wiedzą oraz rozpoznawać system funkcjonowania polszczyzny na każdym z jego poziomów.

Zadania testowe oparto na materiale gramatyczno-leksykalnym zawartym w podręcznikach i słownikach do nauczania języka polskiego, które ukazały się w latach 1997–2017. Wykorzystano również materiały ćwiczeniowe przygotowywane przez autora do zajęć z obcokrajowcami w kraju i za granicą. Olbrzymie znaczenie w realizacji zamierzenia odegrał autorski komputerowy korpus czasowników, wyrażen frazeologicznych związanych z czasownikami, użytecznych konstrukcji składniowych i wypowiedzi niektórych specjalistów publikujących swe spostrzeżenia na stronach polskich poradni językowych.

Do każdego, nawet najmniejszego, ćwiczenia staraliśmy się dokonać wyboru wyrazów i związków wyrazowych o dużej frekwencji.

Zadania testowe zostały przygotowane zgodnie ze standardami europejskimi.

Przez zadanie testowe rozumiemy odrębną całość składającą się z jednego polecenia, wzoru uzupełniającego polecenie (wzór jest wskazówką dla rozwiązującego zadanie testowe) i zestawu od 5 do 15 jednostek współgrających z poleceniem. Większość zadań testowych zawartych w niniejszym zbiorze może stanowić również materiał wyjściowy do zajęć z gramatyki funkcjonalnej, słownictwa, składni, a także do indywidualnego opracowywania ćwiczeń i testów przez kadrę lektorską prowadzącą zajęcia kursowe.

Zbiór ten uważamy za najpełniejsze dotychczas na rynku polskim kompendium wiedzy językowej dotyczącej czasownika również dla osób, które przygotowują się do różnego typu egzaminów. Niech zatem służy skutecznie wszystkim wyjątkowym użytkownikom języka polskiego i będzie ich niezawodnym przewodnikiem po współczesnej polszczyźnie.

Pozostaje nam jedynie życzyć przyjemnej lektury i wyników 100/100 z rozwiązanych testów. **Zapraszamy do sprawdzania odpowiedzi zawartych w kluczu, korzystając z darmowego PDF zamieszczonego na stronie internetowej Wydawnictwa Universitas.**

Kraków 2017

Stanisław Mędak

0. Przykładowy uniwersalny test biegłości z gramatyki czasownika

Każdy test pokazuje, czym jest, nie warto więc go opisywać.

Testowanie w nauczaniu języków wciąż pozostaje modne. Na testach – jak na filmach – znają się wszyscy; stąd też bezlik rodzajowy testów sprawdzających, plasujących, biegłości itd. Eksplozja nowej, na ogół zbytecznej terminologii, dążenie do piętrenia trudności w zadaniach (rodzaj szyfrogramów do rozwiązania), nadawanie testom zbyt dużego znaczenia, unaukowanie na siłę procedury (czytaj: działanie, postępowanie) w gruncie rzeczy związanej ze sprawdzaniem czyjejś wiedzy i opisywanie jej na setkach stron rozmaitych publikacji nie usposabia piszącego do rozwijania tego wątku. Najważniejsze jednak jest to, by nie działać w przekonaniu, że wysokie wymagania są kluczem do wszystkiego. Te, których nie da się spełnić, tylko czasami są godne większego szacunku.

Jeśli chodzi o nas, pragniemy jedynie wskazać parę, naszym zdaniem, istotnych charakterystyk tzw. testowania.

1. Każde zadanie testowe przeznaczone do testowania powinno być przemyślane i odpowiednio dobrane, skorelowane z materiałem proponowanym w głównych podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego i głównych zbiorach testów.
2. Testy językowe powinny wspomagać konstrukcję językowego pomostu między wiedzą nabywaną przez każdego poddającego się testowaniu w czasie i określonej przestrzeni a umiejętnością praktycznego jej zastosowania w materii sprzyjającej testowaniu, a nie w uduchowionym, nierzadko sztucznym tworze.
3. Autorzy testów powinni w procesie tworzenia swych produktów wesprzeć się na rzeczywistym systemie funkcjonowania materii językowej, a nie spekulatywnych, wydumanych, oderwanych od rzeczywistości językowej pomysłach.
4. Przed przygotowaniem testu jego autor powinien sprawdzić, czy w materiałach (tj. podręcznikach, słownikach specjalistycznych, zbiorach testów) określonego poziomu (tj. A1, A2, B1, B2, C1, C2) funkcjonujących na rynku polskim istnieją przynajmniej wzmianki o tym, co on sam zamierza wprowadzić do nawet najmniejszego zadania testowego.

Poniżej zamieszczamy kilkanaście przykładowych, krótkich zadań testowych ograniczonych do czasownika polskiego.

Pragniemy by osoby, które będą korzystać z proponowanej przez nas monografii i zawartego w niej zbioru testów à la carte (zwłaszcza ci, którzy się przygotowują do egzaminów państwowych różnego typu) sprostają w przyszłości wymaganiom stawianym przez komisje egzaminacyjne w Polsce i poza Polską.

Z całego serca Im tego życzymy!

Zadanie 1**Wpisz formy czasu przeszłego czasowników modalnych.
WZÓR****potrafić** Sam nie wiedział, jak potrafił śpiewać.

prawa autorskie © – S. Mędak

chcieć • móc • musieć • powinien • woleć

5 punktów

1. Mój brat zostać księdzem, a nie policjantem.
2. Ta stara kobieta być kiedyś piękna.
3. Nigdy nie wiedziała, czego od niej (*on*)
4. Bolało ją gardło tak bardzo, że nie mówić.
5. Zamknęła oczy i nie patrzeć na swój upadek.

Zadanie 2**Wybierz pięć czasowników ruchu i wpisz ich formy czasu teraźniejszego.
WZÓR****Dzieci idą do szkoły. Codziennie dzieci chodzą do szkoły.**

prawa autorskie © – S. Mędak

biec a. biegnąc • iść • jechać • lecieć • płynąć
biegać • chodzić • jeździć • latać • pływać

5 punktów

1. Ten zawodnik <u>płynie</u> jak ryba.	Ten zawodnik zawsze znakomicie.
2. On <u>idzie</u> do kina.	Zwykle w środy (<i>on</i>) do kina.
3. Ten helikopter <u>leci</u> nisko.	Helikoptery zawsze bardzo nisko.
4. Dlaczego <u>biegniesz</u> po schodach?	Zawsze (<i>ja</i>) po schodach.
5. Czy rodzice <u>jadą</u> na zakupy?	Zwykle w soboty rodzice na zakupy.

Zadanie 3**Wybierz z ramki czasowniki i wpisz je w wolne miejsca.
WZÓR****wchodzić** Do tej starej windy zawsze (*ja*) wchodzę ze strachem.

prawa autorskie © – S. Mędak

idą
przechodzić
rozchodzą się
schodzi
wychodzi

5 punktów

1. Dzieci powinny przez ulicę pod opieką dorosłych.
2. Kim są ci panowie, którzy w naszym kierunku?
3. On w tej chwili z domu na spacer.
4. Staruszek po schodach ostrożnie.
5. Studenci po zajęciach do domów.

Zadanie 4**Zamień formy czasu teraźniejszego podkreślonych czasowników na formy czasu przeszłego.
WZÓR****Czujemy się tutaj znakomicie. → Czuliśmy się tutaj znakomicie.**

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

- (1) Jesteśmy w górach. (2) Często chodzimy na wycieczki. (3) Posiłki jemy w restauracji schroniska. (4) Wynajmujemy stylowy dom z widokiem na Śnieżkę. (5) Pogoda jest znakomita!

B.

5 punktów

- (1) w górach. (2) Często na wycieczki. (3) Posiłki w restauracji schroniska. (4) stylowy dom z widokiem na Śnieżkę. (5) Pogoda znakomita!

Zadanie 5**Wpisz formy czasowników dokonanych.****WZÓR**ONA: **Czytasz ten artykuł i czytasz... → Musisz wreszcie go przeczytać!**

prawa autorskie © – S. Mędak

5 punktów

1. ONA: Kupujesz ten rower i kupujesz... → Musisz wreszcie go !
2. ON: Zapraszasz go i zapraszasz... → Musisz go wreszcie do restauracji!
3. ON: Robisz te pierogi i robisz... → Musisz w końcu je !
4. ONA: Jesz ten rosół i jesz... → Musisz wreszcie go !
5. ON: Zamawiasz tę pizzę i zamawiasz... → Musisz ją w końcu !

Zadanie 6**Wpisz formy trybu przypuszczającego wybranych czasowników.****WZÓR****zostać** Edgar do Marty: **Gdybym miał czas, zostałbym dłużej w górach.**

prawa autorskie © – S. Mędak

jechać • mieszkać • móc • prowadzić • uczyć

5 punktów

- Edgar do Andrzeja: 1. Gdybym był w Polsce, częściej mówić po polsku.
- Andrzej do Edgara: 2. Gdybym był górale, w górach.
- Edgar do Marty: 3. Gdybyśmy mieli lepszy samochód, (ja) szybciej.
- Marta do Edgara: 4. Gdybym dobrze znała angielski, angielskiego w szkole.
- Marta do Andrzeja: 5. Gdybym nie miała prawa jazdy, nie samochodu.

Zadanie 7**Wpisz formy 2. osoby liczby mnogiej trybu rozkazującego podkreślonych czasowników.****WZÓR****Bałagan bardzo mnie denerwuje.**

zrobić

my

→ A więc zróbcie porządek!

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. Jest strasznie skąpy.
2. Ona często się spóźnia.
3. Tutaj jest niebezpiecznie.
4. Wszyscy płaczą.
5. On nigdy nie płaci za obiad.

liczyć
czekać
być
płakać
płacićmy
my
my
my
my**B.**

5 punktów

- Nie na niego!
- Nie na nią!
- ostrożni!
- Ludzie, nie!
- Nie za niego!

Zadanie 8**Wybierz odpowiednie czasowniki i wpisz ich formy czasu przeszłego.****WZÓR****stać** Baliśmy się go, bo wiedzieliśmy, że tego człowieka stać **był** na wszystko.

prawa autorskie © – S. Mędak

czuć • słyszać • stać • widać • znać

5 punktów

1. Od wczoraj gazem w całym bloku.
2. Od roku nas na wysłanie syna na studia zagraniczne.
3. Odszedł na emeryturę i nic o nim nie
4. Zdjęcie było stare, więc prawie nic na nim nie
5. Po jego oczach, że od dawna nie spał.

Zadanie 9

Wybierz odpowiednie czasowniki i wpisz ich formy czasu teraźniejszego.

WZÓR*świtać*Już **świ**ta, więc należy wziąć się do pracy.

prawa autorskie © – S. Mędak

brakować • grzmieć • optacać się • starczać • zmierzchać

5 punktów

1. Nikomu nie kłamać.
2. Mam tyle zajęć, że ciągle mi czasu.
3. Już, a za chwilę zacznie się burza.
4. Z trudem nam pieniędzy do końca miesiąca.
5. Już, a więc zapalmy świece w ogrodzie.

Zadanie 10

Wpisz formy czasu przeszłego czasowników z ramki A.

WZÓR*wypada*Nie **wyp**adają przyjąć na imieniny bez kwiatów.

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. można
2. należy
3. godzić się
4. przystoi
5. uchodzić

B.

1. Wszystko, co przeżył, odnaleźć w jego wierszach.
2. Spotkania z niektórymi ludźmi uznać za czas stracony.
3. Zrozumiał za późno, że nie czynić zła najbliższym.
4. Zachował się wobec gości, jak na szefa państwa.
5. Bogatym nie w towarzystwie rozmawiać o pieniądzach.

5 punktów

Zadanie 11

Wpisz przyimki do podkreślonych czasowników.

WZÓR – zob. zdanie 0.

prawa autorskie © – S. Mędak

Przyimki do wyboru:

do x3 • na x3 • od • po • przy • u • w • z

12 punktów

(0) Wstałem o siódmej, a powinienem wstać za piętnaście szósta. Potrzebowałem przecież piętnastu minut (1) poranną toaletę. Wczoraj wieczorem byłem (2) siostry i wyszedłem (3) niej dopiero parę minut (4) północy. Wsiadłem (5) taksówki, w której zorientowałem się, że nie mam (6) sobie kluczy. Od razu domyśliłem się, że zostawiłem je (7) stole (8) kuchni siostry. Chciałem zadzwoić (9) niej (10) telefonu komórkowego. Sięgnąłem (11) kieszeni i natrafiłem (12) klucz. Co za radość. Uradowany, zapomniałem nastawić budzik. Stąd to fatalne opóźnienie.

Zadanie 12

Podkreśl właściwe dopełnienia w kolumnie B.

WZÓR

skończył

a. jeść kolację, b. zjeść kolację

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. kończył
2. przestała
3. uwielbiał
4. zwykła
5. zaczynała

B.

1. a. pisać zażalenie, b. napisać zażalenie
2. a. kontaktować się ze mną, b. skontaktować się ze mną
3. a. zjeść słodczyce, b. jeść słodczyce
4. a. wstawać wcześniej, b. wstać wcześniej
5. a. robić na drutach, b. zrobić na drutach

5 punktów

Zadanie 13

Wpisz formy 2. osoby liczby pojedynczej trybu rozkazującego podkreślonych czasowników.

WZÓR

Już nie chce mi się czytać.To nie czytaj!

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. Już nie chce mi się czekać.
2. Już nie mogę leżeć dłużej w łóżku.
3. Nie mam już ochoty pracować.
4. Nie będę pisać do ciebie.
5. Nie mam ochoty wstawać.

B.

- To nie!
- To nie!
- To nie!
- To nie!
- To nie!

5 punktów

Zadanie 14

Podkreśl jeden synonim składniowy do każdego czasownika.

WZÓR

znać się na kimś

- a. <utrzymywać z kimś stały kontakt>
- b. <darzyć kogoś jakimiś uczuciami>
- c. <trafnie oceniać czyjeś intencje>

prawa autorskie © – S. Mędak

1. kołysać czymś

5 punktów

- a. <zmieniać położenie czegoś>
- b. <dotykać czegoś, uruchamiać coś, wywoływać jakieś emocje>
- c. <ruszać czymś jednostajnie, powtarzać jakiś ruch, bujać czymś, huścić czymś>

2. przechadzać się

- a. <spacerować, chodzić powoli, odbywać przechadzkę>
- b. <obserwować, próbować coś zauważyć, podejmować próbę nawiązania z kimś kontaktu>
- c. <włóczyć się, łazikować (pot.), wieść życie włóczęgi>

3. rozchodzić się / rozejść się dokądś (do czegoś)

- a. <być przekazywanym, szerzyć się>
- b. <odzyskiwać wcześniejszą sprawność w chodzeniu>
- c. <idąc w różnych kierunkach, oddalać się od siebie, rozpraszać się, rozstawać się>

4. uciekać przed kimś

- a. <odwoływać się do kogoś>
- b. <unikać kogoś, wydostając się skądś>
- c. <ukrywać się przed kimś>

5. wyjść komuś naprzeciw

- a. <podchodzić do kogoś z zyczliwością>
- b. <wychodzić od kogoś zadowolonym>
- c. <lekceważyć kogoś>

Zadanie 15

**Wpisz formy czasowników, które wymagają wskazanych dopełnień.
WZÓR**

.....**wchodzim**y.....

na schody (*wchodzim*y, *przechodzim*y, *odchodzim*y)

prawa autorskie © – S. Mędak

5 punktów

1.

po schodach
(*schodzim*y, *przechodzim*y, *odchodzim*y)

2.

do wagonu pociągu
(*wysiadamy*, *siadamy*, *wsiadamy*)

3.

na pozdrowienie
(*opowiadamy*, *powiadamy*, *odpowiadamy*)

4.

ładnej dziewczynie
(*przyglądamy się*, *wyglądamy*, *oglądamy się*)

5.

słowa
(*wytrzymujemy*, *dotrzymujemy*, *zatrzymujemy*)

Zadanie 16

Podkreśl imiesłowy w ramach odpowiadające informacjom podanym w kolumnie A.

WZÓR

człowiek, który mówi, to człowiek

Mówiony • mówiący

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

- artykuł, który ktoś pisze, to artykuł
- okna, które ktoś myje, to okna
- pies, którego ktoś leczy, to pies
- ptak, który śpiewa, to ptak
- orkiestra, która gra, to orkiestra

B.

5 punktów

pisany • piszący

myte • myjące

leczone • leczący

śpiewany • śpiewający

grana • grająca

Zadanie 17

Podkreśl te formy, których można użyć do przekształcania zdań z kolumny A na zdania z formami imiesłowowymi.

WZÓR

Kiedy wracał, gwizdał.

wróciwszy • wracając

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

- Kiedy zrozumiał, podskakiwał z radości.
- Kiedy zjadł śniadanie, już myślał o obiedzie.
- Kiedy siadał przy biurku, włączył komputer.
- Kiedy była młoda, przeżyła wspaniałe chwile.
- Kiedy miał kilka lat, spadł z drzewa.

B.

5 punktów

zrozumiawszy • podskakując

zjadłszy • myśląc

siadając • włączony

będąc • przeżywszy

mając • spadłszy

1. Odmiana czasowników

1.1. regularnych i nieregularnych

Czasowniki o odmianie nieregularnej to leksemy, których 1.h formy mają różne tematy fleksyjne. Jak w wielu językach, również w języku polskim czasowniki często używane, jak *być*, *mieć*, *chcieć*, *iść*, *jechać* itd., należą do tej grupy. W celach praktycznych podajemy ciągi form czasowników częściej używanych (tabela 1) i rzadziej używanych (tabela 2), które wykazują pełny lub częściowy supletywnizm tematów podstawowych, a nadto charakteryzują się wariantowością form i alternacjami.

CZASOWNIKI CZĘŚCIEJ UŻYWANE

TABELA 1

bać się; ndk	boję się, boisz się	bał się	bój się	bano się	
brać; ndk	biorę, bierzesz	brał	bierz	brano	<i>rzad.</i> branie
być; ndk	jestem, ~eś	jest, są	bądź	–	bycie
chcieć; ndk	chcę, ~esz	chciał, chcieli	chciej	chciano	
dać; dk	dam, dasz	dał	dano	danie	
doznawać; ndk	doznaję, ~esz	doznawał	doznawaj	doznawano	doznawanie
iść; ndk	idę, idziesz	szedł, szła, szli, szły	idź	–	w użyciu <i>chodzenie</i> od <i>chodzić</i>
jechać; ndk	jadę, jedziesz	jechał	jedź	jechano	
jeść; ndk	jem, jesz	jadł, jedli, jadły	jedz	jedzono	jedzenie
jeździć; ndk	jeżdżę, jeździsz	jeździł	jeźdź	jeźdzono	jeżdżenie
karać; ndk	karzę, ~esz	karzał	karz	karano	karanie
kłaść; ndk	kładę, kładziesz	kładł	kładź	kładzono	kładzenie
kroić; ndk	kroję, kroisz	kroił	krój	krojono	krojenie
mieć; ndk	mam, masz	miał, mieli, miały	miej	miano	
móc; ndk	mogę, możesz	mógł, mogła, mogli			
musieć; ndk	muszę, musisz	musiał, musieli, musiały			
nieść; ndk	niosę, niesiesz	niósł, niosła, nieśli, niosły	nieś	niesiono	niesienie
płakać; ndk	placę, ~esz	plakał	placz	plakano	plakanie
pragnąć; ndk	pragnę, pragniesz	pragnął, pragnęła, pragnęli	pragnij	pragnięto	pragnienie
siedzieć; ndk	siedzę, ~isz	siedział, siedzieli, siedziały	siedz	siedziano	siedzenie
słać; ndk	ślę, ~esz	słał	ślij	słano	słanie
spać; ndk	śpię, śpisz	spał	śpij	spano	spanie
stać; ndk	stoję, stoisz	stał	stój	stano	stanie
wiedzieć; ndk	wiem, wiesz	wiedział, wiedzieli, wiedziały	wiedz	wiedziano	
wieźć; ndk	wiozę, wiesziesz	wiózł, wiozła, wieźli, wiozły	wieź	wieziono	wiezienie

CZASOWNIKI RZADZIEJ UŻYWANE

TABELA 2

biec <i>a.</i> biegać; ndk	biegnę, ~niesz biegł biegnij
chrzczyć; ndk	chrzczę, chrzczisz chrzcił chrzczij
ciąć; ndk	tnę, tniesz ciął, cięła, cięli tnij
cierpieć; ndk	cierpię, ~pisz cierpiał, cierpieeli, cierpiały cierp
dać; ndk	dmę, dmiesz dał, dęła, dęli dmij
dostać; dk	dostanę, ~iesz dostał dostań
gryźć; ndk	gryzę, ~iesz gryzł, gryźli, gryzły gryż
grzać; ndk	grzeję, ~esz grzał, grzeli, grzały grzej
gwizdać; ndk	gwizdzę, ~esz gwizdał gwizdź
kląć; ndk	klnę, ~niesz klął, klęła, klęli, klęły klnij
kleić; ndk	kleję, kleisz kleił klej
kraść; ndk	kradnę, ~niesz kradł kradnij
mleć; ndk	miele, ~esz mełł, mełli, mełły miel
napocząć; dk	napocznę, ~iesz napoczął, napoczęła, napoczęli napocznij
obciąć; dk	obetnę, ~iesz obciął, obcięła, obcięli obetnij
objąć; dk	obejmę, ~iesz objął, objęła, objęli obejmij
pachnieć; ndk	pachnę, ~niesz pachniał, pachnieli, pachniały pachnij
piec; ndk	piekę, pieczesz piekł piecz
pojąć; dk	pojmę, ~iesz pojął, pojęła, pojęli, pojęły pojmiij
pójść; dk	pójdę, pójdiesz poszedł, poszła, poszli pójdź
przyjąć; dk	przyjmę, ~iesz przyjął, przyjęła, przyjęli przyjmij
przyjść; dk	przyjdę, przyjdiesz przyszedł, przyszła przyjdź
przysiąc; dk	przysięgnę, ~iesz przysiągł, ~sięgła, przysięgli przysięgnij
rzec; dk	rzeknę, ~iesz rzekł, rzekli rzeknij
siać; ndk	sieję, ~esz siał, siali <i>a.</i> sieli, siały siej
siąść; dk	siądę, siądziesz siadł, siedli, siadły siądz
spaść; dk	spadnę, ~iesz spadł spadnij
stać się; dk	stanę się, ~iesz się stał się, stało się, stali się stań się
strzyć (się); ndk	strzygę (się), strzyżesz (się) strzygł (się) strzyż (się) strzyżono (się) strzyżenie (się)
trząść; ndk	trzęsę, ~iesz trząst, ~ęśla, trzęśli, trzęsły trząś <i>a.</i> trzęś
trzeć; ndk	trę, trzesz tarł trzyj
wiązać; ndk	wiążę, ~esz wiązał wiąż
wieść; ndk	wiodę, wiedziesz wiódł, wiodła, wiedli, wiodły wiedz
wrzcąć; ndk	wrę, wrzesz wrzałem, wrzała, wrzał, wrzeli wrzyj wrzano wrzenie
wziąć; dk	wemę, weźmiesz wziął, wzięła, wzięli weź
zapiąć; dk	zapnę, ~iesz zapiął, ~ęła, zapięli zapnij
zawrzcąć; dk	zawrę, zawrzesz zawarł zawrzyj
znaleźć; dk	znajdę, znajdziesz znalazłem, znalazł, znaleźli, znalazły znajdź znalezione znalezienie

UWAGA:

W przypadku wątpliwości dotyczących odmiany czasowników sięgnij do:

S. Mędak, *Słownik form koniugacyjnych czasowników polskich*, wyd. III, Universitas, Kraków 2015.

Zadanie 1

Wpisz w kolumnie B formy bezokoliczników do podkreślonych czasowników.
WZÓR

MAM KATAR.

MIĘĆ

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. BIORĘ SIĘ DO PRACY.
2. CHODZIMY SZYBKO.
3. INTERESUJ SIĘ NIĄ!
4. LECICIE DALEKO.
5. LUBIĘ CIEBIE.
6. ONI NIC NIE UMIEJĄ.
7. GOTUJĘ HERBATĘ.
8. ROZUMIEM WSZYSTKO.
9. UCZĘ SIĘ POLSKIEGO.
10. WEŹMIESZ MNIE NA RĘCE?
11. POTRAFIĘ KOCHAĆ.
12. WIEDZA, CO ROBIĆ.

B.

formy bezokolicznika

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

Zadanie 2

Wpisz w kolumnie B formy bezokoliczników do podkreślonych czasowników.
WZÓR

OSTRZEŻ GO.

OSTRZEĆ

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. DAWAŁAM DOBRE RADY.
2. DOCENIŁYŚMY ICH.
3. DOBIEGŁ DO KOŃCA.
4. OBLEGLI MIASTO.
5. ODZNACZONO GO.
6. OSTRZYGŁ GO W CZORAJ.
7. STRZEGŁEM DOMU.
8. WOZIŁO SIĘ LUDZI.
9. ZACZĘŁAM PISAĆ.
10. ZAJMOWAŁAM SIĘ NIM.
11. ZNAŁAZŁAM KLUCZE.
12. ZWYKŁ MILCZEĆ.

B.

formy bezokolicznika

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

Zadanie 3

Wpisz formy czasu teraźniejszego (pierwsza część zdania) i czasu przeszłego (druga część zdania).

WZÓR

0. bać się

a. Teraz (*ja*) się go boję i dawniej też się go bałem (-am).

prawa autorskie © – S. Mędak

1. brać

Teraz (*one*) mnie na języki i dawniej też mnie

2. być

Teraz (*on*) z nią na ty, a poprzednio nie

3. chcieć

Teraz (-) mi się pić, a wcześniej mi się jeść.

4. doznawać

Teraz (*my*) wiele dobrego, a dawniej wiele złego.

5. iść

Teraz (*one*) truchtem, a przedtem jak ślimaki.

6. jechać

Teraz (*my*) dwójką, a uprzednio czwórką.

7. jeść

Teraz (*ty*) przy stole, a kiedyś na stojąco.

8. jeździć

Teraz (*on*) za granicę, a dawniej palcem po mapie.

9. karać

Teraz ja go, a kiedyś on mnie

10. kłaść się

Teraz (*ja*) spać z kurami, a dawniej o północy.

Zadanie 4

Wpisz formy czasu teraźniejszego (pierwsza część zdania) i czasu przeszłego (druga część zdania).

WZÓR

0. biec a. biegać

a. Teraz lata biegną szybko, a dawniej biegły wolniej.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. chrzcic

Teraz (*my*) córkę, a rok temu syna.

2. ciąć

Teraz (-) gradem, a poprzednio mokrym śniegiem.

3. cierpieć

Teraz (*ja*) trochę, a wcześniej męki Tantalą.

4. dąć

Teraz wiatr z zachodu, a wczoraj ze wschodu.

5. gryźć

Teraz dym mnie w oczy, a przedtem mnie w nos.

6. grzać

Teraz słońce mocno, a uprzednio w ogóle nie

7. kłać

Teraz on bez przerwy, a nigdy nie

8. kleić się

Teraz wszystko mu do rąk i dawniej też mu

9. kroić

Teraz krawcowa bluzkę, a przedwczoraj suknię.

10. gwizdać

Teraz (*on*) na palcach, a przedtem gwizdkiem.

Zadanie 5

Wpisz formy czasu teraźniejszego (pierwsza część zdania) i czasu przeszłego (druga część zdania).

WZÓR

0. bać się

a. Teraz (*ja*) się go boję i dawniej też się go bałem (-am).

prawa autorskie © – S. Mędak

1. kraść

Teraz komputery dużo czasu, a dawniej czas telewizja.

2. kroić

Teraz sery maszyny, a dawniej ludzie ser nożem.

3. mieć

Teraz on problemy ze zdrowiem i dawniej też

4. mleć

Teraz ta maszyna już nie tak, jak dawniej

5. móc

Teraz (*my*) sobie podać ręce, a przedtem nie tego zrobić.

6. musieć

Teraz (*ja*) zamknąć usta, choć dawniej nie tego robić.

7. nieść

Teraz (*ja*) wam pokój, a kiedyś wam miłość.

8. pachnieć

Ta sprawa teraz spiskiem, choć niedawno prowokacją.

9. piec

Teraz ona chleb, a wczoraj ciasto świąteczne.

10. płakać

Teraz (*ja*) dość często, a dawniej w ogóle nie

Zadanie 6

Wpisz formy czasu teraźniejszego (pierwsza część zdania) i czasu przeszłego (druga część zdania).

WZÓR

0. bać się

a. Teraz (*ja*) się go boję i dawniej też się go bałem (-am).

prawa autorskie © – S. Mędak

1. pragnąć

Teraz (*one*), czego przedtem nigdy nie

2. siać

Teraz (*on*) ferment, a poprzednio zgorzenie.

3. siedzieć

Teraz (*ty*) jak na szpilkach, choć wcześniej jak mumia.

4. słać Teraz (*ja*) do ciebie prośby, choć dawniej polecenia.
5. spać Teraz (*ty*) jak zając, choć dawniej jak suseł.
6. stać Teraz (*ona*) na czele rządu, a uprzednio na uboczu.
7. strzyc się Teraz (*ja*) na jeża, a kiedyś w ogóle nie
8. trząść się On już teraz nie ze strachu, choć przed chwilą jak osika.
9. trzeć Teraz (*ja*) marchewkę, a przed chwilą ziemniaki.
10. wiązać Teraz (*ja*) koniec z końcem, a w przeszłości nie
11. wieść Teraz (*ja*) ciekawe życie, a przedtem życie zakonnika.
12. wieźć Teraz (*on*) dzieci do szkoły, a poprzednio towar na targ.
13. wrzeć Teraz lava wulkaniczna znowu, a dawno już nie

Zadanie 7

Wpisz formy czasu przeszłego (pierwsza część zdania) i czasu przyszłego (druga część zdania).

WZÓR

0. dać

Jeśli wczoraj (*oni*) nie dali wam w skórę, to wam jutro dadzą.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. dostać

Jeśli wczoraj (*ty*) nie w skórę, to jutro

2. napocząć

Jeśli wczoraj (*on*) nie butelki, to jutro ją

3. obciąć

Jeśli wczoraj (*ty*) nie włosów, to niebawem je

4. objąć

Jeśli wczoraj (*ja*) nie cię, to za chwilę cię

5. pojąć

Jeśli wczoraj (*ty*) nie tego, to za moment to

6. pójść

Jeśli wczoraj (*ty*) nie do pracy, to dziś

7. przyjąć

Jeśli wczoraj cię (*ja*) nie, to lada moment cię

8. przyjść

Jeśli wczoraj (*oni*) nie, to dzisiaj na pewno

9. przysiąc a. przysięgnąć

Jeśli wczoraj (*on*) nie, to w przyszłości też nie

Zadanie 8

Wpisz formy czasu przeszłego (pierwsza część zdania) i czasu przyszłego (druga część zdania).

WZÓR**0. dać**

Jeśli wczoraj (*oni*) nie dali wam w skórę, to wam jutro dadzą.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. rzec

Jeśli wczoraj (*on*) niczego nie, to jutro też nic nie

2. sięść

Jeśli wczoraj (*ja*) nie do pracy, to jutro też nie

3. spaść

Jeśli wczoraj akcje nie, to za dwa dni też nie

4. stać się

Jeśli wczoraj nic nie, to za tydzień też nic nie

5. wziąć

Jeśli wczoraj (*ty*) nie z nim rozbratu, to za rok go też nie

6. zapiąć

Jeśli wczoraj (*ja*) nie pasów, to jutro ich też nie

7. zawrzeć

Jeśli wczoraj (*ja*) nie z nim umowy, to jutro też jej nie

8. znaleźć

Jeśli wczoraj (*ja*) nie kluczy, to nigdy już ich nie

Zadanie 9

Wpisz formy czasu teraźniejszego czasowników.

WZÓR**0. szarpać**

Lubię, kiedy pies szarpie mnie za nogawkę lub rękaw.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. dawać

Większym się stajesz, im więcej

2. karać

Dobry człowiek nie, a bierze winę na siebie.

3. kąpać

Ona nie ma czasu, bo ciągle karmi, przewija i dziecko.

4. pisać

Ludzie dramaty z zazdrości, a z tęsknoty wiersze.

5. płakać

Czy potrafisz się śmiać, kiedy ktoś obok ciebie

6. rwać się

Miłość to moment, kiedy serce na strzępy.

7. spać

Gdy jestem zmęczony, na stojąco z otwartymi oczami.

8. stać

Mądry człowiek nie w miejscu, a idzie do przodu.

9. szeptać

Lubię, kiedy ktoś mi do ucha swoje tajemnice.

10. sypać

Zamiast *pada śnieg*, możesz powiedzieć: śnieg.

Zadanie 10

Wpisz formy czasu teraźniejszego czasowników niedokonanych lub przyszłego czasowników dokonanych.

WZÓR

Nie lubię drzeć tekstów, które napisałem. → A ja piszę i wciąż je drę.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. Czas dać w trąbki myśliwskie.
2. Czy musisz miać tę serwetkę w dłoniach?
3. Dobrze wychowani ludzie nie powinni kląć.
4. Musisz trzeć ręce, by ci nie zmarzły.
5. Musisz utrzeć żółtka jajek do ciasta.
6. Nie warto mleć wilgotnego ziarna na mąkę.
7. Nie wolno mi pleć w ogródku.
8. Powinieneś ściąć pokrzywy w ogrodzie.
9. Radzę ci wspiąć się na szczyt tej góry.
10. Wiatr zaczyna ciąć w twarz.

Myśliwi wstają i z całych sił.
 Kiedy ją (*ja*), mniej się denerwuję.
 A ja czasami ze złości.
 (*ja*) Wciąż je i nic to nie daje.
 Spokojnie, zaraz je
 Ale ja nie żadnego ziarna.
 (*ja*) Mimo zakazu
 (*ja*) je dopiero jutro.
 (*ja*) tam, jeśli ty mi pomożesz.
 W tej chwili już z każdej strony.

Zadanie 11

Wybierz z kolumny C właściwe czasowniki i wpisz ich formy w miejsce kropek (kolumna B).

WZÓR

0. *wierni*

'to osoby, które wyznają jakąś religię'

wyznawać

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

B.

C.

1. duchowni	'to ci, którzy funkcje w kościołach'
2. gajowi	'to ci, którzy lasów'
3. głusi	'to ci, którzy nie'
4. myśliwi	'to ci, którzy na zwierzęta'
5. naukowcy	'to ci, którzy nauką'
6. piesi	'to ci, którzy pieszko w mieście'
7. przełożeni	'to ci, którzy pracownikami'
8. służący	'to ci, którzy komuś odpłatnie'
9. ślepi	'to ci, którzy nie'
10. wierni	'to ci, którzy w Boga'

pełnić
 polować
 poruszać się
 słyszeć
 strzec
 usługiwać
 widzieć
 wierzyć
 zajmować się
 zarządzać

Zadanie 12

Wpisz formy czasu przyszłego podkreślonych czasowników.

WZÓR

0. Pójdź na spacer z psem!

→ (*ja*) Pójdę, jeśli ty też pójdziesz.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. <u>Odpowiedz</u> na pytanie!	→ (<i>ja</i>), jeśli ty też na moje.
2. <u>Przestań</u> się denerwować!	→ (<i>ja</i>), jeśli ty też się złościć.
3. <u>Upierz</u> spodnie!	→ (<i>ja</i>), jeśli ty też swoje.

4. Zamknij oczy!	→ (ja), jeśli ty też swoje.
5. Zmień swoje postępowanie!	→ (ja), jeśli ty też swoje.
6. Zrozum moją sytuację!	→ (ja), jeśli ty też moją.
7. Zrób to ćwiczenie!	→ (ja)....., jeśli ty też swoje.
8. Wyjdź punktualnie z domu!	→ (ja), jeśli ty razem ze mną.
9. Wypełnij to oświadczenie!	→ (ja), jeśli ty też swoje.
10. Wypij to lekarstwo!	→ (ja), jeśli ty też swoje.

Zadanie 13

Wpisz formy bezokoliczników w kolumnie B.
WZÓR

0. Od rana ona piele warzywnik.

→ Ty też mógłbyś pleć!

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

- Przez cały czas ciąłem szkło diamentem.
- Od rana mełłem ziarno na mąkę.
- On zjął czapkę, wchodząc do świątyni.
- On wyjął ręce z kieszeni.
- On spiął kartki spinaczem.
- On rozpiął koszulę.
- Ona wypełła całą swoją działkę.
- On utarı dwa jajka do ciasta.
- On napoczął kolejną butelkę wina.
- On wspiął się na wysoką skałę.

B.

- Ty też mógłbyś!
- Teraz ty mogłabyś!
- Wy też moglibyście czapki!
- Ty też mógłbyś!
- Ty też mogłabyś!
- Ty też mógłbyś ją!
- Ty też mógłbyś swoją!
- Ty też mógłbyś jeszcze dwa!
- Ty chciałbyś kolejną?
- Ty też mógłbyś na nią!

Zadanie 14

Wpisz formy czasu przyszłego podkreślonych czasowników.
WZÓR

0. Czy możesz ściąć ten krzew?

→ Tak. Zaraz go zetrę.

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

- Czy zechciałbyś podciąć żywopłot?
- Czy podejmiesz wreszcie jakąś decyzję?
- Czy obetniesz suche gałęzie na drzewie?
- Czy wciągniesz na siebie czyste spodnie?
- Czy zepniesz mi włosy w kok?
- Czy natrzesz mi plecy maścią?
- Czy wytrzesz te brudne szyby?
- Czy zatrzesz ręce na wieść o nagrodzie?
- Czy chcesz wspiąć się na to drzewo?
- Czy może pan wynająć to mieszkanie?

B.

- Dobrze. Zaraz go
- Tak. Zaraz ją
- Dobrze. Jutro je
- Dobrze. Za chwilę je
- Dobrze. Zaraz ci je
- Dobrze. Zaraz ci je
- Dobrze. Zaraz je
- Oczywiście, że je
- Tak. Zaraz tam
- Tak. Za tydzień je pani

Zadanie 15

Wpisz w kolumnie B formy rodzaju żeńskiego podkreślonych czasowników.
WZÓR

On się nadał.

→ Ona też się nadała. (pot.)

prawa autorskie © – S. Mędak

A.

1. On zapiął pasy przed startem samolotu.
2. On wszczął walkę z przeciwnikiem.
3. On obciął włosy swojej dziewczynie.
4. On spiął konia i odjechał.
5. On odpoczął sobie na urlopie.
6. On uwziął się na nią.
7. On odjął od ust kieliszek z wódką.
8. On wpiął kwiat do marynarki.
9. On wspiął się na szczyt wulkanu.
10. On ujął ją delikatnością.

B.

- Ona też pasy.
 → Ona z przeciwniczką.
 → Ona mu paznokcie.
 → Ona też konia i pojechała za nim.
 → Ona sobie pod jego nieobecność.
 → Ona też na niego.
 → Ona też swój kieliszek.
 → Ona różę we włosy.
 → Ona na szczyt drzewa.
 → Ona go szczerością.

Zadanie 16

Wpisz formy czasu przeszłego czasownika móc.
WZÓR

Gdzie diabeł nie mógł, tam baba powstał.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. Dania były tak pyszne, że (ja) je jeść łyżkami.
2. Wy też nas odwiedzić.
3. Powiedz mi, jak dojść do takiej katastrofy?
4. Byliśmy tak głodni, że zjeść konia z kopytami.
5. Dokuczył jej tak bardzo, że (ona) nie na niego patrzeć.
6. Była tak piękna, że panowie nie oderwać od niej oczu.
7. (one) Nie sobie podać rąk, bo był siarczysty mróz.
8. On był takim kompanem, że każdy z nim konie kraść.
9. Czego potrzebuje dziecko, aby żyć i rosnąć?
10. Nie było innego wyjścia, tylko spokój nas uratować.

móc

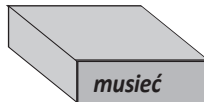
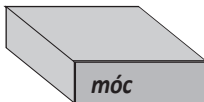
Zadanie 17

Wpisz formy czasu teraźniejszego czasowników móc i musieć.
WZÓR

Pani to zrobi!

0. Ja mogę, ale nie muszę.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. On to zrobi! On, ale nie
2. Ona to zrobi! Ona, ale nie
3. Oni to zrobią! Oni, ale nie
4. Panie to zrobią! My, ale nie

5. Panowie to zrobią!	My, choć nie
6. Ty to zrobisz!	Ja, choć nie
7. Wy to zrobicie!	My, chociaż nie
8. Zrobimy to?	Wy, chociaż nie
9. Chłopcy to zrobią!	Chłopcy, aczkolwiek nie
10. Dzieci to zrobią!	Dzieci, aczkolwiek nie

Zadanie 18

Wpisz formy czasu teraźniejszego czasownika *mieć*.

WZÓR

mieć

Mówi się, że on ma głowę na karku.

prawa autorskie © – S. Mędak

1. Jeśli coś się zdarzyć, to się na pewno zdarzy.
2. Jutro znowu być siarczysty mróz.
3. Od pewnego czasu ci dwoje ku sobie.
4. On zrobić szybką karierę naukową.
5. Nie co robić w tym kraju, proszę państwa.
6. Niech się stanie to, co się stać.
7. Mam nadzieję, że rodzice dobrze.
8. Ona mi się podobać? Chyba kpisz?!
9. Prezydent wkrótce przemówić do narodu.
10. Skoro..... zamiar się rozwieść, niech się rozwodzi!
11. Nie wiem, jak to, co mówisz, do praktyki.
12. On za człowieka honoru.
13. Za kogo pan mnie?
14. Janku, nie zmiłuj się, musisz to zrobić!
15. Kino polskie aktualnie nieźle.

mieć

Zadanie 19

Wybierz właściwe czasowniki i wpisz ich formy czasu teraźniejszego.

WZÓR

patrzeć

Ona patrzy na mnie jak na raroga.

prawa autorskie © – S. Mędak

chcieć (się)
kazać
móc
musieć
potrafić
powinien
śmieć
umieć
woleć
zamierzać

1. Boję się jej, lecz wyznać jej miłość.
2. Nie mi nic robić, kiedy pada deszcz.
3. Pójdę do fryzjera i sobie skrócić włosy.
4. (*ja*) cieszyć się, niż narzekać.
5. Nie licz na niego, bo on nie zliczyć do trzech.
6. Są Polacy, którzy nie odmieniać czasowników.
7. Po kłótni nie (*ja*) ojcu spojrzeć w oczy.
8. On wypić piwo, którego sam nawarzył.
9. Nie zdradzić tajemnicy, bo dałem słowo honoru.
10. Wiem, co ona zrobić, bo znam jej zamysły.

Zadanie 20**Wpisz formy czasu teraźniejszego czasowników z kolumny A.
WZÓR****Biorę udział w ważnych rozmowach.****Czy ty też pjerzsz?***prawa autorskie © – S. Mędak***A.**

1. Boję się przyszłości.
2. Jadę teraz poza miasto.
3. Jem codziennie warzywa.
4. Jeżdżę od lat na nartach.
5. Mogę przestać palić.
6. Noszę paszport ze sobą.
7. Piekę wołowinę w piekarniku.
8. Piorę swetry ręcznie.
9. Pomagam ci w układaniu książek.
10. Złuszczę się na sąsiadów.

B.

- Czy ty też przyszłości?
 Czy ty też dzisiaj poza miasto?
 Czy ty też codziennie warzywa?
 Czy ty też na nartach?
 Czy ty też przestać palić?
 Czy ty też paszport ze sobą?
 Czy ty też wołowinę w piekarniku?
 Czy ty też swetry ręcznie?
 Czy ty też mi?
 Czy ty też na swoich sąsiadów?

Zadanie 21**Wpisz formy czasu teraźniejszego czasownika *powinien*.
WZÓR****powinien****→ Ojcz, pównięnęsz to w końcu zrozumieć!***prawa autorskie © – S. Mędak*

1. → Ja sam porozmawiać ze sobą!
2. → To ci panowie ponieść karę, a nie my!
3. → To Maria mieć pretensje do męża!
4. → To my, mężczyźni, je przeprosić!
5. → To on udać się do psychologa!
6. → To ta pani starać się o zapomogę!
7. → To te panie zostać nagrodzone!
8. → To ten pan zrozumieć swój bład!
9. → To właśnie to dziecko być wyróżnione!
10. → To wy, Ola i Jola, więcej pracować!

powinien**Zadanie 22****Wpisz właściwe formy czasu przeszłego czasownika *powinien*.
WZÓR****powinien****→ Ty, Janku, pównięnęsz byt w końcu zrozumieć!***prawa autorskie © – S. Mędak*

1. → Ja sama porozmawiać ze sobą!
2. → To ci panowie ponieść karę, a nie my!
3. → To Maria mieć pretensje do męża!
4. → To my, kobiety, ich przeprosić!
5. → To on udać się do psychologa!
6. → To ta pani starać się o zapomogę!
7. → To te panie zostać nagrodzone!

powinien

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

